

I. N. J.

EXERCITATIO PHILOSOPHICA
DE

CORPORIS NATURALIS
INTERNO PRINCIPIO ALTERO, FORMA NEMPE
SUBSTANTIALI,
Cum primis utrum substantiæ nomine
verè & absq; errore compellari
possit ac debeat;

Quam

IN REGIA ABOENSI UNIVERSITATE,
*Ad Amplissimi Philosophorum Collegii
ibidem consensus,*

P R Æ S I D E

Viro Præclarissimo

DN. M. JOH. FLACHSENIO,

Mathem. Prof. celeberrimo, Præceptore ac
Promotore summè colendo.

*In τῷ Ἐγκυκλίῳ honorum academicorum publicæ
placide ἔξ Bonorum censura modestè defert*

DAVID LUNDI

Austro-Finl.

In Audit. Max. ad diem 26. Martij 1681.

Excusa à JOHANNÉ WALDIO, Reg. Acad.
Aboëns. Typogr.

S.^rR.^rM.^{tis}

REGNIQUE SVEONIAE
SENATORI,

LEGATO IN GERMANIAM
EXTRAORDINARIO;
ET COLLEGII CANCELLARI
DIRECTORI,
JUDICI PROVINCIALI INGER-
MANNIAE ET KEXHOLMIAE;

UT ET
REGIAE ACADEMIAE ABOENSIS
CANCELLARIO,

ILLUSTRISSIMO EXCELLENTISSIMO

DOMINO,

DN. BENEDICTO
OXENSTIERNA

COMITI

DE Korsholm ET Wasa:

LIBERO BARONI

AD Möderby / ET Lindholm

DOMINO

IN Capurien / ET Cattila.

Patrono suo Maximo.

ILLUSTRISSIME COMES
DOMINE GRATIOSISSIME.

Augusto magni nominis Tui splendore quando tenellum hunc exigui ingenii foetum illustrare constitui, Excellentissime Domine, horrore tranquillo ac pavore venerabili undiquaque circumfusus sum.

Magnum quippe & anceps certamen cogitationes meæ certarunt, utrum satius esset Tantum Heroa sacro devotissimi affectus silentio, in secreto cordis adorare, quàm in ejusdem conspectum, quoquo humillimæ venerationis modo exsurgere ac prodire. Svasit illud Excell^{te} Tuæ universo orbi Europæo gloriolæ famæ buccinis amplissimè decantata magnitudo, quæ illorū quoq; dicendi vim qui inimitabili styli gratiâ sua adornare solent, fatigat, & tantum non exsuperat. Hoc suggestit illa gloriosissima Tua Clemētia, quæ in Te, Illustrissime Domine, splendidissimorum tuorum operum gloriam tam feliciter æmulatur, ut qui hujus fastigium æstimaturi, difficultate negotij deje-

cti langvent, lenissimo Gratia
Tuæ favonio placidissimè erigan-
tur. Amplexus tandem in hoc
diffidio, quod salutem meam ma-
gis putavi juvare, consilium, susti-
nui has Excell.^æ Tuæ potenti patro-
cinio subjectissimè commendare
pagellas. Neque illud aliàs oppor-
tuniùs fieri posse existimavi: quàm
eo festivissimo rerum articulo,
quo Tu Excellentissime Domine,
S.^æ R.^æ Mis clementissimis litteris
novus Academiae nostræ Can-
cellarius Magnificentissimus de-
claratus, Arctoæ genti ut novum
lydus illucescis. Quemadmo-
dum enim hoc temporis pun-
ctum, omnium qui litterarum
amant gloriam, profunda deside-
ria fortunatissimo beat successus;
ita eodem quicquid est gaudii ac

voluptatis ex his prosperis conceptum, suavissimis representare convenit gestibus; quod cum alij sedulò quidem, sed ignotiùs agunt, mihi non sine felicioris cujusdam Fati adgubernatione, propiori gradu hoc modo licet contestari. Commune verò illud Aboæ nostræ gaudium quando ego satis nequeo exprimere, Ipse Illustrissime Heros ex eo præsumere potes, quòd res suas præsertim Musas, Tuis sub auspicijs tantum incrementum capturas sperat, quantú illustria Tua facinora alia, admirabili industriâ, prudentiâ incomparabili, felicitate item summâ, gesta, & ob id dudum immortalitatis albo inscripta, certò promittere videntur. Magni certè est consilii documentum, majus tamen

tamen admirationis exemplum,
omnes suas actiones eo termina-
re eventu, quo feliciorum nemo
expetat. Utrumque autem in Te,
quod nunquam non perpendi-
mus, amplum amplissimæ virtu-
tis suspicit argumentum carissima
Patria, cujus negotia, ad Regium
mandatum, Herculeo plane ani-
mo, nec dispari fortunâ, sæpius ex-
pedivisti. Quoties machinatrice
hostium artes magnâ prudentiâ
elivisti? Quoties spirantes sangui-
nem animos divinâ quâdam mo-
deratione mitigasti? Inculcat in-
finita hujusmodi ipsa Patria, quam
frequenter in discrimine, velut
inter vehementes æstuum reci-
procationes constitutam, intra
mollissimos serenæ pacis amplexus
reduxisti. Atque nê hæc tanta

recensendo penitus deficiam, illud dico, prolixam illam gloriæ Tuæ feriem, memoriam Tuam Illustrissime Domine, æternæ perpetuitati jam pridem consecrasse. Verissimum adeo est habere in Te posteritatem, illam rectitudinis ac magnitudinis normam atq; ideam, quam absq; immortalis sua laude imitari nequit aut extollere, Exploravi hæc omnia, & quia sensi cum omnibus alijs me quoque Excell.^æ Tuæ magnum pensum debere, aliis destitutus, hoc exile tributum ingenii devotissima mente solvo, quod quidem, ut à me formatum, vile est admodum, nec dignè satis illustrem Excell.^æ Tuæ præfert ritulum, Si tamen ex nativa ipsum argumentum spectatum fuerit digni-

gni-

gnitate, suo non caret honore. Forma namque substantialis, nostris mentibus aliqua parte affinis, ille est fons, in quo latentis naturæ abdita sacramenta, paruriens vis, omnis denique majestas ac divitiæ quæri possunt ac debent. Fingunt in cælo domos Astrologi, sed reperiunt in totius naturæ profundo, quas suæ Formæ splendidè expoliunt. Dignare igitur Clementissime Domine Oculi Tui sydere hoc tenue exercitium, quod ceu pium holocaustum Tuæ aræ supplex impono, mihi que deinde, qui primus ex hac Aböensi Academia Te, ejusdem Cancellarium Eminentissimum, quantulocunque industriæ specimine accedo, vel inter ultimos Tuos Clientes aliquem lo-

cum gratioſus aſſigna, ut propriâ
quoque experienciâ diſcam gran-
dem eſſe Clementiâ Tuam, quam
talem, jam inde à pueritia, Paren-
tis mei didici inſtitutione, qui id
aliquando felicitatis ſuæ haud po-
ſtremum uſurpavit, quod licuerit
ei, dum ferè ante decennium has
oras pertransiens, alicubi vento
adverſo diſtinebaris, & ob id ex-
ſceniſionē faciebas, Te Celiſſimo
pariter ac Clementiſſimo, uti Hoſpi-
te, tantâ quidem fortunæ indulgē-
tiâ, ut ex ſingulari quadâ eâq; cæ-
leſti Tua voce uberrimum ſenſeric
ſolatium. Tua vero Illuſtriſſima
Excell.^a ſicut indies ingentem a-
vitarum laudum menſuram im-
plet, eodem quo tot æternæ lau-
dis tropæa ſecundante cœlo ere-
xerat, poſthac quoque pro Rege,
pro

pro Patria, pro toto Christiano
orbe, imò pro hoc quoq; Lycéo,
æternitati laboret immortaliter,
quod subjectissima devotione,
sentiendo adhuc copiosius quàm
loquendo, exoptat.

Illustrissima Excell.^a Tua

Aboæ 18. Martij

A. 1681.

Devotissimus ac humillimus
cliens

DAVID EUND.

In
Disputationem inauguralem do-
ctam & eruditam

Viri-Juvenis undiquaque Politissimi

DN. DAVIDIS *EBND;*
Sanioris Philosophiæ Candidati &

Reg. Academiæ Aboens. Vice-Secretarii
industrii, amici mei ex animo
dilecti,

Επίγραμμα :

Forma facultatem rebus largitur *agendi*,
Essendi pariter principiumque manet :
Sed male quã quondã dicta est *Privatio* forma:
Namq; rei causa hæc nullius esse potest.
Nec constare queût sibi dogmata, *Cartesiani*
Quæ sparsere nuper, principe *Cartesio* :
Queis formæ rerum sunt *dispositio* tantum
Externa, aut quicquid nectere mēbra potest.
Hos meritò errores hæc dissertatio docta
Discutit, & formam quæ genuina docet.
Tantis pro meritis tibi præmia multa dabūtur
EBND; quæ mox Charites Pieridesq; parāt.
Quæ saltim voveo felici sidere pergas
Carpere : & in laudem vivere perge Dei.

*Subitò quidem sed affectu
datum prolixiori*

à

JACOB. FLACHSENIO.

Ad Pereximum CANDIDATUM

DN. DAVID EBN D /
Acad. Aboëns. Vice-Secretarium
De Formâ Substantiali pro summis in Philos.
honoribus, ingeniosissime differentem,
Amicum suum singulariter
dilectum.

Qua nova secta suo tentat convellere nisu,
Adstruit hæc, præsens non sine mente labor.
Forma etenim simplex cum sit substantia, cuius
Munere compositum quodq; operante viget.
Sic non materia series diducta probabit
Corporis has vires, quas ea forma facit.
Recte igitur veterum moris vestigia DAVID
Hoc premere in scripto, ceu meliora, tuo,
Quàm novitatis amans ea dogmata tradere,
quæ non

Philosopham possunt conciliare fidem.
Macte! bonis a vibis mox perge copenere honores,
Quos tibi ceu meritos Pallas amica parat.
Sic iterum venient sacris nova gaudia Musis,
Gaudia quæ valeant exhilarare tuos.
Ipse precor: Dominus tantis conatibus addat
Calcar, ut eximiis usibus aptus eris.

Hæc subito sed gratulabun-
dus scripsit

JOH. FLACHSENIUS.

Πρὸς τὸν πᾶν τῶν τρόπων ἤθη καὶ τέχνας Σπυ-
δαιότατον καὶ δότοτελεσμένον

Κύριον ΔΑΒΪΔ ΒΥΒΛΙΔΙ

Φίλων μὲ τιμιώτατον πᾶς ἐν φιλοσοφίᾳ
τιμᾶς ἐικότως αἰρούμενον.

Πάνυ ἄξιον θαυμάζειν τῶν νεωτεριστῶν,
τὴν τῶν φυσικῶν μορφῆν ἐπιτέλειαν
ἐπιώδη ἔσσαν συμβεβηκός ἢ εἶναι λεγόντων.
Τῶν γὰρ ἀδέποτέ ἢ ἐργάζεσθαι δύναται, εἰ μὴ
ὑπὸ τῆς ἐσίας ὡσπερ ἀρχῆς πρὸς τὸ δια-
πραττέσθαι κινήθῃ· εἶτα δὲ, ἢ δύναται ἐκ
τῆ συμβεβηκότητος ἢ ὑποκειμένης εἰ μὴ συμ-
βεβηκότητος ἐν γίνεσθαι. καὶ μόνον ἄρα ταῦτά
ὅτι ἐπιεῦθεν ὡς ἐκ πηγῆς ρέοντα ἄβυα; ἐκ,
ἀλλὰ καὶ μύρια ὀπί μύριοις, ἢ σὺ πλεῖστα
παιδευμένως γραφθεῖσιν ταύτῃ τῇ διαλέξει
προφέρων πᾶσι θεατὰ ποιεῖς, καὶ ἢ μόνον τῶν,
ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν νεωτεριστῶν τῶν λόγους
διαλύεις καὶ ἐξελέγχεις. Πράγμα δὲ ἐπι-
νεῖόν, ὃ καὶ τὴν Σὲ ἑυμαθίαν ἅμα καὶ τὴν οἷς
σπαρδαίοις συμφέρειν ὄρεξιν δηλοῖς. Ἐρῶσο.

E. FALANDER.

Eruditione & Moribus maxime conspiciet

DN. CANDIDATE.

Aristotelem Principem Philosopho-
rum, adeo bonarum artium studiis
deditum

dedicum fuisse testatur Antiquitas, ut quoties lectum pereret, toties in manum sumeret glandem æneam, supponeretq; pelvim, quò, si longâ vigiliâ defatigatus obdormiret, strepitu globi cadentis, ad pertexenda studia, repentiè expergilceretur. En hominis in literis ardorem! Vidit quippe vir sapiens non jacere venerandam scientiam in molli lecto, sed acri diligentia & vigiliis, divinam hominis partem, mentem scilicet excolendam expoliendamque. Scilicet exultat gaudio generosus animus, & quamvis corporis hisce compagibus sit implicatus, sumopere tamen ea adipisci desiderat, quibus instar alarum scalarumque à foetidi hujus sordidiq; corporis inquinamenti squaloribusve conscendere & evolare, adeoque divinitus illum accensum, in mente humana igniculum suscitare & exornare, ac in pristinum quodammodo integritatis statum, vindicare queat. Est enim nihil à Deo immortalis mortalibus datum, ad animum humanum excolendum aptius & potentius, studijs & doctrinâ. Hæ
vera

vera & saluberrima animorum pharmaca, teste Plutarcho, à quibus opima tum in Ecclesiam, in omnem ætatem, tum denique in totam vitam humanam, commoda dimanant. Quæ omnia quam accuratè ponderaveris Pereximie Dn. Candidate inde pater, quod à teneris statim annis earum amore flagrastire-rum, è quibus tam oblectatio quam ingens utilitas exundat. Meritò itaque gratulor animo tuo, gratulor & industria, quibus stimulis excitatus ad gloriam, semper eruditionem, quâ polles, cum virtute ita conjunxeras, ut non minus sapiens & bonus, quam literatus nomineris. Sic facere decet eos qui supra vulgum sapiunt, sic faciunt & illi qui non leviter Palladis laciniam libant, sed in altrû doctrinæ lacumen enituntur. Tu vero bene vale! eamq; nunc insiste viam, quam virtus tua ut optimam eligit monstratque

Tuus

PETRUS Rosendaal.

AD LEC-

AD LECTOREM BENIGNUM

Quam in publicum jam eredito, cum
mibi loco solennioris speciminis ex ve-
teri vulgatoq; ritu confabricanda fuit
dissertatiuncula, si ad illam nonnulla imprimis
præferer, quibus institutum meum consiliumq;
si quidem Lectorem benevolum inveniret,
paulo uberius exponerem; nihil me, quod
intempestivum jure dici deberet facturum
existimavi. Tantum enim per ista inno-
tescent causa, quæ me ad hæc studia ad-
duxerant compulerantque. In illis est ea
præcipua, quod cum non ita pridem alicubi
ulterioris ingenii cultus capiendi gratiâ hæ-
rerem, & plurimorum ibidem, si non omnium
qui de doctrinis artium aliquid disserere aut
judicare potuerunt, ore verbisque audirem
versari, illam de formis physicis hæc tempe-
state celebratissimam controversiam, quæ in-
stituit examen utrum eadem quidpiam sub-
stantivæ in se contineant indolis, vel pro meris
haberi debeant accidentibus; cæpi rem ab eo
usque tempore studiosius in animo volvere.

Et quia amplissima argumenti ejusdem jam tum mihi visa est dignitas, eadem confestim invitatus, proposui, sicubi id ferret occasio, aliquando idem materia genus publico quodam ventilare specimine. Hac eò valuerit, ut, quod tum constitueram, nunc oblato tempore opportuno, aggressus sim. Promovit hoc institutum, quod senserim non multa admodum in hoc Palladio de presenti prodisse argumento; inde fortè quia huc neque metus non fuit ab iis, qui Formas rerum, substantias esse negant. Nè tamen ille error vel invitis obveniat, visum fuit in antecessum eidem remedia parare atque obstacula. In ipso negotio ita fueram occupatus ut cum nullam viderim idoneam rationem cur antiqua illa tot seculis ab eruditissimis quibusvis probata ingeniis, damnanda sit sententia, rejecerim eorum opiniones, qui novo ausu Formas Rerum Naturalium quantum in ipsis est, eunt expugnatum. At faciet alicui admirationem me his pagellis ausum fuisse adversa signa tollere adversus hostem affectis potentissimum, cui se felicius opponere potuisset, qui remum ducere didicit. Fateor equidem à parte adversaria esse eruditio-

ditionis non vulgaris homines, qui in causa
sua subsidium varias moliti machinas, con-
tinuis strepunt syllogismorum atque captionum
dialecticarum laqueis, alijsque id generis gri-
phis, quorum omnium nodos nullà unquam
solertiâ dissolvi posse, ipsi firmiter persuasum
habent. Sed qui aliùs nonnihil pensitaverit
veritatem ut ut atrâ verborum argutiarumq̃
obnubiletur fuligine, semper tamen ex ea emi-
care, adhuc in ejus investigationem defensi-
onemque nihil non studiorum temporisque
impendi debere; non injstâ me credo, si id
egerit, incesset objurgatione. Quin & si
pariter consideraverit nullam me gloriolæ ti-
tillationem, victoriæve opinionem, qua ve-
ritati in omnibus postponenda, hic secutum esse,
haud dubie meos conatus omni carere con-
vicio ingenuè profitebitur. Quod concernit
ipsam opelle hujus constructionem, non in ficio-
potuisse illam venustiori habitu, cultuque ni-
tidiori accurari, nisi maluisse quod attuli, quan-
tum quidem ad digestionis modum & ferè
omnia in controversiis, proprium esse quam
alienum, nè aliena libidinis cum obrectati-
one haberi possem mancipium. Primarium
quoque fuit consilium pleraque perstringere

potius breviter, quàm proluxa commentatione
 exponere, quò primà fractâ glæcie, mei simi-
 libus porrigerem anjam in ulteriora hujus
 rei ulterius inquirendi. Qui aliàs ipsum hoc
 argumentum ut vulgatum vetusque fastidi-
 unt, habere illos in eodem, quod nondum
 didicerunt, si affirmavero, nihil me, à vero
 quod est remotum, dixisse spero. Non attinet
 in hanc rem plura adferre. In omnibus se faci-
 lem dare æquus censor non detrectabit, qui pro
 eâdem sua æquitate, & defectus supplere & er-
 rata leviora excusare, ut res id monuerit, ubiq̃
 erit paratissimus. Ego de cætero lapsus culpam
 humanitatis confessione veniâq̃ non inuisus
 deprecabor. Quia vero ordinis neglectu ni-
 hil magis incommodum, & omne ex adverso
 εὐσύνθετον εὐσύνστον, memor pariter Xeno-
 phontis dicti salubris: Οὐδὲν ἄτως ἔδὲ εὐχρησον,
 ἔδὲ καλὸν ἀνθρώπῳ ἐν βίῳ ὡς ἡ τάξις: hanc
 in quatuor dispescui opellam articulos I Ap-
 pellationem Formæ Substantialis tradit II. Ve-
 terum de eâdem sententias III. Rationes pro
 illa ejusque definitionem IV. Controversias
 circa eandem examinat atque diluit

Q. F. F. E. J. D. T. O. M.

ARTICULUS PRIMUS.

Apientum quòd ple-
raq; Collegia, argu-
menti cujuscunque
tractationem ab no-
minis ejus explica-
tione, gravi prudentique orsa sunt
consilio, nec successu infelici, sicut
& mihi proposuero imitandū, non
existimo decorum fore minùs,
quàm utile ac necessarium. Et licet
non ignoraverim, talem thematis
considerationem, quæ hoc ordine
instituitur delicatioribus ingeniis
displicere, non paucis etiam nau-
seam movere; illud tamen quia
sciam cum ipsorum vel poenitendo
feri damno, vel fructu non usque
adeo commendabili; præter id,
quòd in illorum, quibus plus inesse

videtur salis, infeliciter impingant
Doctorum instituta: non duco o-
peræ pretium attendere, si tantum
circa hoc negotium, superstitionem
quandam evitavero curam. Sem-
per aliàs hoc verum existimavi,
excelsæ omnis materiæ indignum
esse splendore, unicè in eâ traden-
dâ umbraticas vocum captivuncu-
las, ac verborum cavillationes se-

Boecl.
Inst. Pos-
lit lib. 1,
esp. 1,

ctari, ut quidam loquitur. In præ-
sentia vero, plurium auctoritate
gravium, & sapientiâ illustrium
virorum vel exempla, vel testimo-
nia, ut fidem rei conciliem, ad-
ducere, dum res est cum intelli-
gentibus, supervacaneum arbi-
tror. Unum unius ex veteribus

Cic. lib. 1,
de Orat,

placet allegare locum: *In principio
namque omnium disputationum fieri
oportet ut, quid illud sit, de quo dispu-
tatur, explanetur, nè vagari Oratio
& errare cogatur, si ii, qui dissenserint,
non idem esse intelligant, de quo agi-
tur. Quod si quis jam sollicitius
facti rationem causasque à nobis
exege-*

exegerit, ea sic brevibus in proclivi fuerit indigitare: Scilicet idoneorum Auctorum consuetudinem, necessitatis quâdam lege comprobata, præscripsisse nobis talem in hâc opella modum, ut de vocis origine tractationis fiat auspiciam.

Tb. I.

In natalibus adhibiti verbi evolvendis, eò breviores ducendæ lineæ, quò minus dissentientes Authorum, circa radicis ejus investigationem, reperire licet sententias. Et si Scaligero non deroganda fides, dicitur forma à græco *Μορφῆ*, ex quo, transpositis ejusdem literis, fit Forma, ut habet Scaliger. Licet hoc loco ejus placitis indubiam fidem non adstringamus, probè edocti, hanc voculam, non minùs ipsam esse posse radicem, quàm aliunde genus suum ducere.

Tb. II.

Cum pateat, si ullum aliud vocabulum, hoc certè ad *ἴων ἀμφιλέκτων* omni jure referri debere classem, nè ejus ambiguitate, quam ut plurimum errores sequi assolent, quis deceptus, in ejusmodi abripiatur sententiam, quæ à vero deviat; placet nominis hujus ambiguas, apud Philosophos occurrentes significationes, operâ paulo diligentiori expendere, quò tutum præstetur euntibus iter.

Tb. III.

Forma itaque quæ ad frontem disquisitionis, vocabulo substantialis principii, connotata ac restricta apparet, aliàs quoque Physica appellari consuevit, & quia non nisi unicâ literâ à formâ Physicæ, quoad sui enunciationem, distingvitur, diligenter quoq; ab illâ discernenda est; quam & jam removemus, & nihil aliud est, quàm ipse habitus Physicus,
per-

perficiens animum & intellectum.
si modò Formæ nomine compellenda, ut monet non intempestivè
Sperlingius

Tb. IV.

Neque porrò hic forma Metaphysica intelligenda venit, quæ totam essentiæ cujuscunque latitudinem atque quidditatem involvit, illamque intellectui representat; utpote Humanitatis vocabulum integram totius hominis rationem menti sistit ac declarat. Differt proinde à forma illa, quæ nostros hac vice sibi vindicat labores per modum totius & partitis, quoniam, ut dictum, totam essentiæ connotat. Præterea etiam hæc forma Metaphysica, omnium rerum, quæ sub objecto universalis scientiæ continentur, tam accidentium, quàm substantiarum, seu corporearum, seu spiritualium, propria ac domestica est. Physica verò, non item. Videtis Frommium de hac re.

Metaph.
lib. 1.
c. 2. p. 524

Tb. V.

Nec logicam formam quis à nobis intellectam existimet ; ea namque cum non absolvat integrum concursu materiæ, ejusque præsentia, sed cum genere coalescere cupiat, præsentis formæ titulo nequit insigniri ; quippe quæ materiæ unicè affectat contubernium.

Tb. VI.

Mathematica etiam forma, quando institutum minus juvat nostrum, hinc itidem rejicitur ; quæ licet in materia penitus sit fundata, sine tamen respectu ad illam, per mentis operationem ab ejus elevata commercio, consideratur.

Tb. VII.

Præterea nuncium hic mittitur formæ, tam artificiali, quæ artis quâdam ope corporibus inducitur ; qualis forma Statuæ, Turris, Ensis, &c. Quàm naturali externæ ; ut, Bovis, Canis
Ho-

hominis. Et accidentiali, quando quis à doctrina doctus, à nigredine niger, per denominationem intrinsecam, appellatur.

Th. VIII.

Tandem sequestratis iis formæ acceptionibus, quæ non quadrant ad nostrum institutum, ultimò deveniendum jam ad illum ejus sensum, quem hic potissimùm attendere animus est, utpote à præfixo scopo non alienum; & tum quidem signat alteram illam compositi sive corporis naturalis partem essentialem, quæ dicitur *πρός τι* ad aliquid, nempe respiciens materiam, cui juncta, totum constituit, illud informat, ac præterea singularium operationum enitescit gloriâ, estque non minùs Substantia, quàm materia ipsa, ut infra, Dei gratiâ, patebit clariùs, dum ad formæ substantialis existentiam probandam perventum fuerit.

Th. IX.

Postquam ita frequentatæ vocis æquivocationem discussimus, quod paulò prolixius efficere ideo necessum fuit, quia plusculis ea erat liberanda dubiis, quorum genuinum intellectum indagare accuratius, & consultum, & proficuum videbatur; consequens est, brevissimis etjam indigemus vocabula, quorum eadem, quæ formæ, est vis significandi; ut, si quando contingat illa in sequentibus pro hâc substituere; eadem quasi hoc loco peregrina non obveniant. Sunt vero illa non unius generis; quædam enim græca, quædam latina existunt.

Th. X.

Græca quæ reperiuntur, ususque sunt solennioris, hæc præcipuè habentur Οὐσία, λόγος τῆς ἰσότητος, ἀγαθόν, ἔφελον καὶ θεῖον, εἶδος, τὸ τί ἦν εἶναι, ἐπιπέχθεια, & quæ sunt alia id generis, quorum, in
per;

pervolvendis authoribus, frequen-
tior deprehendi potest mentio.

Tb. XI.

Ex latinis æquipollentibus
sunt, Actus species, Definitio,
Perfectio, Ratio, Finis, Termi-
nus. Platoni quoque divinæ so-
bolis usitata appellatio, apud quem
etiam *Timæus* *Locrus* Formam,
mundi vocat mentem; præter-
quam quod veteres illam, Unum
Pulchrum, nominarint, aliisque
pluribus titulis honorarijs com-
mendaverint, adeatur *Carolus*

Franciscus de Raconis,

Phil.

part. 3d

Tract.

de Princ

cip. sect.

3. qv. 1.

Tb. XI.

Notandum hic, utrasque
has appellationes, tam latinas,
quàm græcas, quia speciosis ac
valde nobilibus enunciantur no-
minibus, *ἐντελεχείας* seu formæ
non obscurè excellentiam ac di-
vinitatem insinuare. Hinc nec
dubitarunt Authores gravissimi, il-
lam materiâ longè præstantiorem

Epit. sci-
 ent. Nat.
 lib. 14,
 cap. 3,

asserere. Ita Senertus : *Forma ve-*
rũ naturarũ principium omnium
præstantissimum ; & eodem Cap. in-
 fra : *Forma cum dicitur dare esse rei,*
id intelligendum est, quod sit præcipua
totius essentia pars. Nos brevitati
 litantes, singularum vocum rati-
 onem ac valorem curiosius tra-
 dere intermittimus ; quæ si quis
 penitus introspicere cupiat, ad-
 eat Casp: Barthol. qui probè hoc
 officio est defunctus. Legi etiam
 digna sunt, quæ in allatarum vocũ
 expositionem scripsit Scheiblerus.

Part,
 Com.
 Phys. c. 3,
 de Form.
 & Pri.
 Lib. 1.
 Met. cap.
 12. tit. 18.
 art. 2.

ARTICULUS SE- CUNDUS.

TRadita sunt, quæ potuit fieri
 brevitate ea quæ ad nominis
 visa sunt spectare originẽ, si-
 gnificationem; ejusq; affines voces,
 excipit itaq; ipsius rei, **SUBSTANTI-**
ALIS FORMÆ vocabulo significatæ,
 evolutio, circa quam primum no-
 strum ita occupabitur studium, ut
 manifestum evadat, utrum, de
 quâ agimus, verè existat Species.

In-

Interes autem, ea quæ discepan-
tur, de ordine, quæstionum: *An sit*
& *Quid sit* consultò negligimus,
nihil eò moti, varias quòd in hoc
articulo difficultates, utriusque
partis propugnatores commini-
scantur. Dicendum tamen, hoc
abundè certum nobis esse, si de
distinctâ quadam cognitione ser-
mo est, processum illum, qui prius
in existentiâ argumenti cujusdam
inquirat, loco vero sequiori indo-
lem ejus & ingenium declarat,
videri & planissimum & tutissimū.
Ignoro equidem quomodo illud
secundum suam essentiam, pro-
prias affectiones, & nativas ope-
rationes explicabitur, de quo du-
bium, utrum in rerum existat na-
turâ, vel secus. Sed placet hic ve-
terum & recentiorum ab initio,
arcessere sententias, videreque
quousque inter se vel conveniant,
vel discrepent, ut positis ob oculos
opinionum divortiiis pluribus, li-
queat elariùs apertiùsque quæ
nam

nam earum ad germanam quam
proximè accedat veritatem, quam
quis deinceps, absque erroris metu
ac periculo, tutò queat amplexari.

Th. 1.

Atqui de Formâ nobis, princi-
pio altero intrinseco, cum jam
dicendum sit, quid senserint Phi-
losophi; primò omnium eorum
occurrit classis, quibus omnis fe-
rè formarum ratio ignorata, cui
vitio eos fuisse obnoxios, non
est dubium, qui omnia, quæcunque
existunt, principium tantum ha-
bere materiale, scientiamque phy-
sicam solius materiæ considerati-
one absolutam esse, docuerunt;
ceu hujusmodi dogmata Antipho-
ni cuidam attribuit Albertus Ma-

Libi 2.
Phyf.
Tract. 1.
cap. 9.

gnus. Nec disconveniunt illa,
quibus veterum prestringit Zaba-
rella, in formarum doctrinâ, igno-
rantiam, quando ita scribit: *Nam*

Lib. 2.
Phyf. ad
text. 21.

*antiquiores totam rei naturam putan-
tes esse materiam, formamque veram
ignorantes, totam naturalem philoso-
phiam*

phiam in cognitione materiae repone-
bunt. Hic quoque alicui, fortè
cum dubitatione conflictanti ad-
huc, commodùm subvenit Dio-
genes Laertius, quem etiam in
negotio pari citat Collegium
Conimb; Is locis plusculis, in suo

Lib. 10
Phyf.
cap. 90
qv. 9.

Zenone, ejus placita de principiis
quidem exponens nostram con-
firmat sententiam ita: Δοκεῖ δὲ

αὐτοῖς εἶναι τῶν ὅλων δύο, τὸ ποιῆν, καὶ Lib. 7.
τὸ πάσχον. τὸ μὲν ἔν πάσχον, εἶναι pag. 11.
ἄποιον ἔσιαν, τὴν ὕλην. τὸ δὲ ποιῆν 129.

τὸν ἐν αὐτῇ λόγον, τὸν Θεόν. Verbis,
ea sic Stephanus: Videtur au-
tem illis duo rerum omnium esse
principia, faciens videlicet ac pati-
ens. Quod igitur patitur, sine quali-
tate esse substantiā materiam: quod
autem faciat, verbum Deum esse
quod in ipsa sit. Post pauca autē, ubi
differentiam elementorum & prin-
cipiorum inculcat, magis dilucidè
hanc proponit doctrinam, dicens
ἀλλὰ καὶ σώματα εἶναι τὰς ἀρχάς, καὶ
ἀμόρφες τὰ δὲ εὐμερφῶσιν αἰ. Sed

& corporea esse principia & ipsa
informia : hæc vero formata!

Th. II.

Hic vero quædã annotabimus, ad
eventũ disputationum, quæ hoc lo-
co possêt agitari. Moveret quis du-
biũ, occasione locorum, quæ ex Au-
thore, pro stabilienda nostra thesi
de veterũ in hoc negotio opinione
transumpta sunt, scilicet passim in
libro, unde decerpimus, quæ hic si-
gnata existant, mentione fieri ani-
mæ, *Formati Formæ*; queis oculis
omniũ corporũ nobis designan-
tur formæ adeoq; liberales nimis
nos deduxisse inde conclusiones.

Tb. III.

Tales aliquem hic posse ad-
ferre difficultates, non negandum,
sed quibus, si quid video, etiam
occurri potest. Sub initium qui-
dem fatendum est, reperiri hic
vocabula, nobis *Formam substan-*
tialem evidenter quæ exprimunt,
cujusmodi sunt, modo quæ insi-
nuat.

nuavimus: **Forma, Anima.** Ita enim in nominato libro alicubi scriptum: *Μὴ εἶναι μέντοι ἀνθρωπὸμορφον*: **Non tamen inesse illi humanæ Formæ Lineamenta.** Et deinde: *τὴν δὲ τῶν ὄλων ψυχὴν ἀφθαρτον, ἧς μέρη εἶναι τὰς ἐν τοῖς ζώοις.* Cæterum universi animam esse incorruptibilem cujus partes sunt animantium **Animæ.** Ad priorum locum quod attinet, clarior est is, quàm ut prolixo commentario debeat demonstrari, in eo non intelligi formam aliquam accidentalem, nedum substantialem, altera pars quæ sit compositi, seu corporis naturalis. At externam quandam figuram, speciem & habitum subinui, facilè evincit ac probat alienans illa & restrictiva vocula lineamenti, cujus usus solentior esse solet, in externa corporis descriptione indicanda. Est enim frequens talis locutio: **Egregia habet Formæ lineamenta,** cum significare volumus faciei alicujus, ac vultus decorem. *Th.*

Tb. IV.

Posteriora autem verba quod concernit, habent quidem illa aliquid magis in recessu. Animæ enim, quæ corporis fabricam animat, verè faciunt mentionem. Sed & hic, quid dicendum sit, liquet. Primò omnium hoc certum est, quod licet Animæ meminerunt iis verbis, doctrinæ ejus Authores, atque frequentissimè illâ voce utantur, nihil tamen minùs senserunt, quàm illud, scilicet animam esse alterum principium intrinsecum, à materia diversum, quod ejus concursu absolvat corpus naturale, adeo ut contrarium potius tradidisse eos affirmandum sit, cum dixerunt:

Lib. cit. *Ἡ ψυχὴ δὲ ἐστὶν ἐξ ἧς ὁλοκληροῦν γίνεται*: Est
Pag. 570, autem Materia, ex quâ quidvis constat. Ergo & ejdem, juxta illorum scita, Animæ suam debent originem. Deinde, nec Deum ipsum tali eximunt imperfectionis dedecore vocantes eum substantiam

tiam, quam alibi per materiam
 explicant. Quin & expressè Boë-
 thus, in lib. de naturâ, Dei sub-
 stantiam, fixorum siderum glo-
 bum dixit, ut ait Laërtius. Βοηθὸς
 δὲ, ἐν τῇ περὶ φύσεως, θεῶν ἔσταν
 τὴν τῶν ἀπλανῶν σφαιραν. De
 Animâ verò seorsim à corpore
 loqui mihi ideo videntur, quòd
 ea juxta illos sit princeps & po-
 tissima materiæ pars, quæ ad o-
 perandum aptissimè est parata,
 ut in eodem libro alibi docetur.
 Totum verò negotium expedire
 poterit, quòd idem Laërtius affir-
 mat, Ægyptios statuisse Materiam
 principium rerum, ex ea deinceps
 quatuor elementa discreta,
 perfectasque complures animan-
 tes.

Tb. V.

Ex iis omnibus, in præceden-
 tibus quæ adducta sunt thesibus,
 plusquam satis patuit, levem aut
 omninò nullam antiquis fuisse
 formarum cognitionem, eòque

Cic. 1. 5.
Fin.

minus quidpiam scivisse de aliquâ substantiali formâ, omnibus rebus naturalibus quæ inesset, materiali contradistincta principio. Quâ re perspectâ, invitatur, nescio quomodo, animus ad plura in hoc articulo investiganda, nisi prorsus illud ut verissimum deprehendam, *inesse rebus, quæ discuntur ac cognoscuntur, invitamenta quadam, quibus ad discendum cognoscendumq; movemur.* Meditatio igitur nostra scire adhuc ultra avert, quæ fuerit præterea Antiquorum de formâ opinio.

Tb. VI,

Itaque sistunt se nobis ordine, qui formam quidem alterum corporis naturalis principium agnoscunt, eam tamen non substantialem, sed accidentalem. Atque hi quidem, præterquam quòd eam levi brachio & quasi per umbram attigerunt, etiam discrepantibus à se invicem abeunt sententiis.

Assu.

Assumit in exemplum ex veteribus, Aristoteles propriis, De Arist. 1. Phys. text. 31. democritum & Empedoclem, de quibus pronunciat quòd exigua parte formam, seu quod quid erat, tetigerunt. Ex his autem Democritum referente Zabarella, cum Lib. 2. Phys. ad text. 22. atomos, velut materiam quandam, cunctis rebus naturalibus sua largiri exordia, statuerat, dixisse has easdem atomos, distantia, figurâ, ordineque differre, in quibus formæ cujusdam accidentalis ratio conspicua est, quam hic apud veteres investigamus. Non absimile de hoc eodem Diogenes Laertius scriptum reliquit. De vit. Phil. 1. 9. P. m. 637. Empedocles quoque formam non alio modo videtur intellexisse, dum præter elementa, amicitia litisque meminit, quibus haud dubiè tale quid intendit, quale est forma, quam modo Democrito intellectam descripsimus. Hanc Empedoclis sententiam, inter cætera ejus placita, in hunc fermè

modum pertexit laudatus Author:

Lib: 8. ἔδοκει δὲ αὐτῷ τὰδε στοιχεῖα μόνον
pag 615. εἶναι τέτταρα, πῦρ, ὕδωρ, γῆν, αἶρα:

Hæc autem illi visa sunt ac placita, Elementa esse quatuor: Ignem, Aërem, Aquam, Terram. Et hujusmodi opiniones plures foverunt veterum plurimi, de quibus quæ dicta sunt sufficient; non enim ab iis multum fortasse abluident reliqua. Easdem jam refricant errorum vanitates recentiorum quidam, qui talia dogmatum monstra, jam bonâ fide per tempus aliquod in suis speluncis sepulta, in lucem protrahunt. Præcipuè verò ejus alliciuntur blandimentis, qui novam sectantur Philosophiam, adeo ut in eâ singulares sibi imaginētur delicias at *ἀσκήσιαν*. Sed hic quid distent æra lupinis ut gratum fuerit omnib9 cognovisse, ita discent ii haud difficulter, quorum à studio partium liber est animus,

Th. VII.

Sic paulatim laboratum in formarum, atque de eâ opinionum investigatione; sed quàm nihil adhuc dum inventum, quod ingenium, almæ veritatis sciendæ cupidum possit tranquillare, est in propatulo. Formarum tantum quædam vestigia nobis, quasi ex densissimis nebulis, sese ostendere; vestigia, inquam, & indicia fuere, Actus cum potentiâ conjuncti, quæ hæctenus animadvertimus in concordia ac discordia Empedoclis, in positione, figura, alisque Democriti accidentibus. In materia enim has operationes, pulchritudinem, varietatem excitat ac producit haud dubiè nobilissima illa ἐπιπέχουσα, quam singulari suâ substantiâ fraudare, lividi foret ingenii.

Th. VIII.

Eam utiq; inter Antiquos, veritatis quædam illustratus facultas, primus a-

Lib. I.
Phyf.
cap. 9.
qvæft. 9.

gnovit Pythagoras, ut ait Colleg:
Conimbr. agnovit autem ita ut
Monadem & infinitam Dyadem
in principiis statuerit. *Tendit prin-
cipiorum ejus alterum ad causam effici-
entem, & formalem, quæ mens & eadem
Deus est; alterum ad patibilem & mate-
rialem, quæ est aspectabilis hic mundus;*

I. lib. I. c. 3.
de placit.
Phil.

sicut hac ratione Pythagoræ de
principiis describit dogmata Plu-
tarchus in de placitis Philosopho-
rum. In eadem fuisse Platonem
de formis Physicis persuasione,
qui eas per suam explicat ideam,
ex Alcinoo, ejusque libro 8. de do-
ctrinâ Platonis Author est Colleg.
Conimbr. loco allegato. Sin-
gulari vero curâ formarum sub-
stantialium illustrat doctrinam
Aristoteles, licet interdum aliis
locis paulo obscuriùs, quid senserit,
proponit. Præcipuè illud consi-
deratione dignum, quod formam
luculento stylo verbisque aper-
tis alicubi ita delineavit: *Λέγομεν
δὴ ἐν τῷ γένος τῶν ὄντων, τὴν ἑστίαν τῆς οὐσίας
δὲ*

Lib. I.
de Ars.
c. 1. & 2.

διὰ τὸ μὲν ὡς ὕλην, ἔπειρον δὲ μορφὴν, καὶ
εἶδος, γόδε π, καὶ, τρίτον τὸ ἐκ τῶν :
id est : Dicimus itaque genus unum
quoddam eorum, quæ sunt, ipsam
esse substantiam. Atque hujus aliud
ut Materiam, aliud Formam, &
Speciem; tertium id, quod ex
istis constat ac componitur. Et
hæc quidem perspicua sunt singu-
la, nostroq; instituto ad primè con-
ducentia; quia Formam, quam alte-
rum compositi naturalis princi-
pium substantiale intrepidè ad-
struere animus est, evidenter de-
scribunt. Talem etjam Formarum
notionem veritati usquequaque
consentaneam judicamus, qua-
propter apud cordatiores quoque
locum ac applausum inventuram
speramus, quâ ratione omnino ex-
cipiuntur, qui animorum quadam
levitate abrepti, innovationum
ardent cupiditate, & ob id omnia
traducendi damnandique libi-
dine ducuntur.

ARTICULUS TER- TIUS.

Articulo superiori, digressio-
nis occasione disseruimus,
pro re natâ, de variantibus
Philosophorum sententiis, in tra-
dendâ formarum doctrinâ; exi-
git jam propositi ordinis ratio,
producantur argumenta quibus
idoneo modo, Formarum sub-
stantialium existentia queat ad-
strui, & corroborari. Solet autem
id hic loci, multitudine quâdam
probationum ab Authoribus præ-
stari, ubi pulchrum existimant,
rei pulchræ suam veritatem ac di-
gnitatem variis vindicare artibus.
Nobis tamen è diverso placet,
pondere potius certare rationum,
quam numero, causæ præsentis
mutuantibus subsidium ab iis, qui
in similes curas, ingenium suum,
non indiligenter, intenderunt.

Tb. I.

Sub initium quidem, faciet certitudinem formæ nostræ substantiali, ratio à compositione rerum naturalium desumi solita, quomodo utique existimandum, si formæ, quæ sit substantia, revocetur in dubium, non superesse amplius modum quo commodè probetur, corpora naturalia esse composita, ubi cave, intelligas compositionem aliquam specialem, quæ in certis speciebus reperitur, & per mixtionem ex elementis ac principiis chymicis significatur; quo sensu Sperlingio sola Lib. 3^a cap. Materia omnis compositionis Mater dicitur. Sed eam, quam Materiae & Formæ conjunctio efficit, Dilucidè hæc à Scheiblero, per Lib. Met. 1° cap. 5° exempla discutiuntur, ac explanantur. Illatio vero talis pro formâ substantiali ex naturâ compositionis subnascitur: Dicendum omne *Corpus naturale cum sit compositum,*

*um, esse tale vel ob materiam, vel aliud
aliquid ei additum ac conjunctum;
quod autem ob eam tale illud dici
non possit absq; absurditatis criminis
natione, evidens est. Quis enim
corpus ob materiam, quæ una seu
sola est, dicat compositum? cum
Compositio ad minimum sit inter*

Mat. div. duo: unde Calovius dicit, *Compo-*
Claf. 2. *sitionem esse quasi multorum unionam.*
Affect. Remanet igitur, compositionem
Transc. in substantiis Physicis, ex conjun-
esp. 17, ctione materiæ cum aliâ aliquâ re,
resultare, quod est nihil præter
Formam.

Tb. II.

Atquæ sentio succenturiatas
esse instantias, quæ nè ex im-
proviso nos obruant, sunt amo-
vendæ. Arguar insufficientiæ, in
enumerandis partibus Oppositio-
nis, quæ cum materiâ compositio-
nem absolvere possent. Adde-
rentur accidentia, instar formæ
cum Materiâ quæ coalescerent, ac
compo-

compositum constituerent. Verum hoc pernegamus. Etenim sic corpus naturale nec esset aliquod substantiale, nec unum per se. Substantiale non esset, quia accidentalem compositionem, & impropriam, qualis tum materiam inter & eius accidentia intercederet, sequeretur accidentale compositum. Neq; unum per se foret, ob eandem conjunctionem impropriam. Cujus rei judicium, utrum talis compositio concedi possit vel debeat, esto penes intelligentem: At negant, adversæ parti qui favent, corpus naturale per hanc formæ explanationem constitui ens per accidens, quando quidem Motus, quies, figura, &c. naturaliter ordinantur ad unum; qualem ordinationem, evidens Entis per se esse argumentum, ajunt. Exceptio autem talis malæ causæ non parit patrocinium. Ordinatio hæc non sufficit; lex enim naturæ ad unionem essentialem requirit substantias, ex
qui-

quibus ens per se oritur; cum ac-
 cidentalem accidentium, licet na-
 turæ fiat dispositione, unionem,
 non nisi unum per accidens sequa-
 tur. Breviter, sed nervosè com-
 prehendit hæc omnia, sic inquit
 Scheiblerus: *Ens per, accidens*
est quoties substantia & accidens
uniuntur ad faciendum aliquod
compositum, Et quod dicunt, per
talium accidentium cum materiâ
concursum, effici Compositum, si
non substantiale, saltem essentia-
le; Illud damnamus. Quippe
motum, figuram, & cætera, quæ
enumerant, ipsimet Accidentia ef-
se negant, & modorum tantum
ajunt habere rationem, quapropter
nec essentialia queunt esse princi-
pia. Meræ etiam ineptiæ sunt,
quæ pro hæc afferunt positione, ut-
pote: Quamvis respectu materia Acci-
dentia sint vel verius modi, quia adesse
& abesse possunt, absq; ejus interitu; sunt
tamen aliquid essentialia respectu totius
corp-

Met. l. 1.
 Cap. 22.
 art. 2.
 tit. 9.

Fattings.
 in Clav.
 Ph, Nat.

corporis; quasi ejus intuitu, singularem induerent naturam, & aliam quam ex se ipsis aliàs habeant.

Th. III.

Proporro certū est, vel proprio adversariorum judicio, materiam esse nudam potentiam, quæ idpropterea inepta est ac inhabilis ad operationes ejusmodi edendas, quibus omnes totius universi hujus naturales res gloriose eminare cernuntur. Itaq; secundæ probationis momentum, pro substantivis formis, ex operationibus & proprietatibus compositorum Physicorum desumitur, hoc quidem modo: Manifestissimum est, totam rerum naturam singularibus suis dotibus instructam ac decoratam esse, unde varii creaturarum ordines, varia eaq; incredibilia operationum ac effectuum ostendunt monumenta. Sicut verò illa egregiè accidentium exornant classem, ita etiam sua postulant & sub-

subiecta, & causas, absq; quibus seu
 esse, seu produci nequeunt, talia
 subiecta erunt vel Materia, vel For-
 ma, at Materia non sunt; ea enim
 cum sit, ut jam jam patuit, princi-
 pium passivum, torpidum ac igna-
 vum, ἀμειος est, omniq; hoc quidem
 modo, effectrice vi destituitur.
 Ergo Forma quædam concedenda
 substantiva, in tam sublimi resi-
 dens solio, ut digna possit haberi,
 cujus potentiâ sustententur, ordi-
 natione verò administrantur acci-
 dentia & eorum effectiones, inter
 res naturales.

Ib. IV.

Oggerunt, quibus hæc est ad-
 versa assertio, Formam non esse
 actionum principium, sed totum
 Compositum. Respondemus, o-
 ptimè quidem ab iis adfirmari,
 totum Compositum esse operati-
 onum fundamentum: Si enim
 hoc, utique & in illam commu-
 nionem ipsa quoque forma, cum
 sit pars essentialis compositi, & vult

& debet admitti. Interim tamen
& hic notamus discrimen inter
Principium Radicale seu *Subiectum*
Quod; & *Subiectum Quo* seu *Prin-*
cipium proximum. Hac ratione
Forma est principium Actionum.
Illâ Toxum Compositum.

Tb. V.

Tandem quoque tertiam ra-
tionem, in nostro negotio, no-
bis sufficiunt, ipsæ rerum natu-
ralium distinctissimæ essentiæ, in
quibus admirabilis varietas, adeo
ut non solum specierum sūt ab
invicem discrepantia incredibilis,
sed & individuorum ejusdem spe-
ciei notabilis differentia. Sed hæc
omnia, vel à Materiâ, vel à For-
mâ aliquâ substantiali ceu proprio
suo subiecto, prodibunt. Atqui
materiam in id evehere fastigium,
ut tanta munia, tamque magni-
ficas expeditiones, in rerum na-
turâ, obire possit, non sustineret
quis absque errorum exprobra-
tio-

tionibus, utpote qui eâ ratione argueretur, elevasse eandem supra suam sortem, per attributionem talium proprietatum, quæ ei nequaquam competere possunt. Probandum enim foret, materiam distinctionem rebus addere naturalibus. Quod si quis aggrediretur opus, statim ei adversanti objiceremus, quam ipse largitur, Materiæ in omnibus rebus identitatem; quare si specierum naturalium distinctionem causari diceretur, ipsa ut ex concessio in omnibus una esset, similitudinem & convenientiam cunctorum inferre deberet, atque sic talis assertio suum Authorem infelici nimis ac illatabili coargueret contradictione.

Tb. VI.

Forma igitur hoc in casu, ut alias sæpissimè, adest, suo fungitur munere, rerumque hujusmodi molitur efficitque discrimen. Hæc maxima inter & minima, animata

inter & inanimata, imò inter Cœ-
lum & Muscam ponit discrimen,
tali quidem ordinatione, ut quod
amplitudine, ornatu, vastitate,
& pulchritudine est inæstimabile,
à corpusculo tenuissimo, propter
admirabile in tantulo spatio stru-
cturæ artificium, partium ne-
xum, membrorum subtilitatem,
harmoniam, & perfectissimam
totius viventis naturæ officinam,
planè exsuperetur.

Tb. VII.

Pauca jam hæc, loco rationum
pro forma substantiali allata sint,
ac sufficiant. Cætera hic urgeri
solita, utpote illa de generatione
rerum, quæ, negatâ Formâ, nul-
la est, nec non ea quæ à corporum
externâ structurâ, organorum
varietate, membrorum dispositio-
ne, & partium connexione etc.
desumuntur, ad plenam Activæ
partis in compositis naturalibus
probationem, sciens volensq; præ-
tereò,

tereos, ingratam prolixitatem, quæ nos plenis passibus, præter nostram mentem, insequitur, declinaturus. Si cui tamen hæc in parte plura placent, adeatur Rodericus d' Arriaga, ut & Antonius Ruvio, qui nostrum hic suppleant defectum.

Th. VIII.

Post omnia illa, quæ hæctenus de formâ substantivâ corporum naturalium, disputata sunt, vel pro illâ tanquam genuina asserta, vel ab eâ, ut adulterina rejecta & profligata; tandem, quantum fieri potest clarissimè vera ejus subjungi postulat definitio, cujus causâ tota hæc nobis suscepta est institutio; quam si dare possumus modo aliquali, in profundissimo hoc omnium rerum naturalium arcano, omne punctum tulisse nos arbitrabitur, inde capturi voluptatem non parvam. Nam ut pulchrè scribit Poëta Lucretius:

Nihil egregius quàm res est cernere

apertas

Lib. 4.

Rec. Nat.

Ab dubiis, animus quas ab se protinus abdit.

Suppeditat ergo ipsam definitionem heic Svaretz, quæ talis: *Forma est substantia simplex, incompleta, quæ ut actus materiae constituit cum ea essentiam compositæ substantiæ.* Hanc unam & plurimis plurimorum, quæ circumferuntur, arripimus, ut optimam definitionem; utpote quæ talem re & verbis exprimit Formam, qualem quærimus; quod pluribus ejus Analysis, brevissimè subnexa, demonstrabit. Itaque in definitione (puta realis: nam quod ad nominalem adtinet, eam prius, quantum sat est, nî fallor, discussimus) generis loco adhibita est vox substantiæ; verè enim forma est de Categoriâ substantiæ, ex quâ tum Materia, tum Forma participat. Particulæ cæteræ differentiæ vicem obeunt, ex

Curf.
Philof.
part. 2.
Disput. 2.
super
1. Lib.
Phyf.
qvæft. 1.

quibus fimplicitas, excludit com-
pofitionis rationem, quæ in com-
pofitis phyficis cernitur. Incom-
pleta verò dicitur, ad significan-
dum eam, non per fe folam, fed
materiæ associatam, costituere
fubftantiam naturalem. adeoque
defideratur, ut fit incompleta;
nam, ut ait Francifcus Murcia:
*Ex naturis completis alia tertia non
potest componi.* Tali etiam appel-
latione, quafi per diftinctivam
particulam, excluduntur fpiri-
tuales effentia, quæ per fe funt
completæ, nec ullam cum mate-
riâ appetunt conjunctionem.
Actus quoque nuncupatur, quo
ab ejus natura fequeftatur omnis
materia, quæ eft potentia, quam
demum fuo adventu, ut diftin-
ctum quoddam actionum prin-
cipium, actuata ac informat, cumque
eâ abfolvit totum aliquod Phyfi-
cum. Jam diftiones formæ, cum
eas omnes ferè qui fystemata
Phyfica ediderunt, ftudiofè exhi-
bent,

bent, hic annotare super sedemus,
contenti aliorum curâ & operâ;
ad quos etiam, horum videndi
studio qui efferuntur, remittimus.

ARTICULUS QUAR- TUS.

QUamquam, ut spero, nihil eo-
rum, quæ adhuc pro FORMA
SUBSTANTIALI adducta sunt
absque rationum firmis argumen-
tis assertum est, indeque fide di-
gnissimum habendum; tamen re-
periuntur ii, quibus hæc doctrina
minimè est ad palatum, ac ob id
obscuritates, quas reapse in ar-
gumento præsentis, propter suam
certitudinem, non offendunt, in
illud violentâ quâdam ratione,
incogitantius invehunt ac intru-
dunt. Ita hominum diversa sunt
ingenia, utinam non etiam per-
versa. Labitur ætas, mutatur
quoque, & dolendum! de die in
pejus. Cum seculorum fugâ fu-
giunt boni mores, erecta mens

constantia animi, degenerantque
mortales. Posterius avis sunt dete-
rioribus. Laxat in has querimonias
Poëta stylum,

Horat.

Lib. 3.

Carin.

Od. 6, cã.

Ætas parentum pejor avis, tulit

Nos nequiores, mox daturus

Progeniem vitiosorem.

Atque ut in omnibus bonis de-
scitum à priscâ simplicitate, ita
in disciplinis quoque, & literarum
studiis. Si quid ad rudem vetu-
statem confert posteritas, statim
industriæ laudem ac gloriam, er-
rore fascinat obfuscatque, inter-
vertendo in pluribus veritatem,
vel saltem claritati ejus umbram
offundendo, idq; non ob aliud nisi
quia displicent antiqua, & stimu-
latur animus novitatis quodam in-
centivo, quod disticho alicubi ex-

Lib. 7.

pressit eleganti Calphurnius :

Vilia sunt nobis quacunque prioribus
annis

Vidimus, & sordet quicquid spectavi-
mus olim.

Hinc

Hinc pro veris incauté falsa arripiū-
tur. Disquirendum proinde paucis,
quid & in hoc genere moliatur
novaturientium turba, disquiren-
dum, inquam, eo modo, ut ad-
versæ partis in apriculum producan-
tur de Formâ opiniones, & pro
hâc erroneâ suâ sententiâ rationes,
quò dispiciatur si quid in se firmi-
tatis contineant, & utrū nostris sint
prægnãtiores vel magis evidentes.

Tb, I.

Convellunt imprimis Cartesi-
ani veram illam ac stabilitam de
Formis doctrinam, ut iniquam,
omnemque formarum substan-
tialium rationem, esse non nisi
figmentum, in cerebellis Peripate-
ticorum natum magno ore ac
consensu clamitant. Cudunt itaq;
novum dogma, horrendum po-
tius monstrum dicendum: For-
mam nempe consistere in *Motu*
vel Quiete, Situ, Figurâ & Magnitu-
dine; Affirmantes eam non esse,
nisi

nisi aliquod Accidens, quod omnium sit operationum, & effectio-
num in rebus naturalibus causa. Hinc totius naturæ profundissi-
ma arcessunt secreta, & quicquid
in eâ usquam animadvertitur ad-
mirabile, conatu petulanti eruunt
& explicant, seu occultum fuerit,
seu manifestum. Hujusmodi asser-
tionem verbis concisis expedire
nunc est animus,

Tb. I I.

Principiò itaq; statim dicendum
fallere vehementer talem Formæ
explicationē, eò quòd infinitas de se
gignat absurditates. Leve est, quòd
Materiam Formâ longè nobiliorem
hoc modo statuunt. Leve hoc
ideo dico, quia talis ipsis non est
iniqua assertio. Gravius est dif-
ficiliusque, quòd hoc posito do-
gmate, ineptissimæ inde subna-
scentur conclusiones aliæ, quas
nec probabunt ipsi. Per talem
Formam, quæ consistit in Motu
vel Quiete, Situ, Figura & Magni-
tudine,

tudine, si explicabitur ut id concedunt *Vita Brutorum* animalium, ac Plantarum, non dubium erit, quin eâ ratione plura, quàm hactenus notavimus, innotescant viventia. Nam si Vitam Motus efficit, emissam de arcu sagittam, quæ citatissimo fertur cursu, etiam maximè vivere assererem. Terræ quoque cur non vitam tribuerem, si quies quidquam ad illam conferre possit? Si deniq; Magnitudo, si Figura, si positura, quidpiam vitale in se continerent, Montes, Saxa, Statuæ, cæteraque, non essent vitæ planè expertia.

Th. III.

Excipiunt hic, nec Motum, nec Quietem, etc. solitariè ac sigillatim spectata, sed simul sumpta, veram corporum facere Formam. Sed descendit hæc exceptio in proprium Authorum suorum jugulum. Res enim naturales, vel non habebunt veram Formam omnes, vel

si habent, 'ea juxta' eos consistet in Motu Quiete Figurâ, &c. Si prius affirmant, non evitabunt calumnias, quòd corpora eâ ratione imperfecta & absque Formâ somniant. Si verò posterius acceptât, gratis allata est exceptio, quoniam omnia corpora debent habere omnia illa recensita, ut veram suam Formam, si modò perfecta saluari merentur; quod etiam falsitate non levi laborat. Manebitque verum, deduci ab illorum Formæ explicatione, omnia Corpora vivere, quia eandem habeant Formam Motum scilicet, Quietem, Magnitudinem, Figuram, & situm; quod est inter omnia absurda absurdissimum.

Tb. IV.

Deinde, si omnem formæ rationem absolvant conditiones illæ sæpius recitatæ, quomodo, quæso, Canē ab Equo, Suem à Leone, hisce adminiculis discernere velis? sunt namque his omnibus modò enu-

me-

meratæ rationes Formæ. Materia, ipsis fatentibus, est una, adeoque nihil quidquam potest ad hoc conferre discrimen, inter hæc quod intercedit animalia. Fortè hic, ad Magnitudinum, Motuum Situum, Quietis, & Figurarum diversitatem confugere, videbitur tutissimum. Quærendum igitur tandem; Cur eadem Materia eosdem motus, cæteraque non habeat eadem? Cur eadem Materia diversitatem & varietatem quandam affectet? & quæ sit variationis causa? Utrum Motus, Quies, Figura, Situs, Magnitudo, hic iterum tantam moliantur discrepantiam? Stultum estimarem, qui hoc in momento affirmatione sustineret. Recensita illa omnia postmodum à seipsis orientur, ac cum ratione insaniret, qui aliquid sui ipsi esse causam auderet adstruere. Ergo, quia vident se ita in angustias redactos, respondent Deum esse primariam causam Motus &c.

Illud

Illud sanè, quòd & τὰν ἀμφοῖν
largimur, non malè dicunt, qui
ut Cl. Sperlingius ait: *Causa parti-*
culares, nisi moveantur & adjuvantur
ab universalibus, nihil agunt; At-
tamen Causas proximas & particu-
lares, de quibus jam nobis est men-
tio, malè & crudè negligunt. Ita
enim Deus ad conservationem &
directionem naturalium concur-
rit, ut à se creatas secundas non
excludat causas, sed eorum, tan-
quam certis mediis, utatur mini-
sterio. Quid autem mirum est, in
hujusmodi illos devenire errorum
labyrinthos, cum id unicè operam
dent, ut singularia habeant do-
gmata, quæ quasi portenta ab
aliis discriminentur?

Tb. V.

In fronte verò, postquam The-
sin suam modo, qui patuit, tra-
dunt, ut eandem probent, hanc
fortè collocare audent ratiuncu-
lam. *Si Forma, qua substantialis di-*
scitur,

citur, clarè & distinctè non potest con-
cipi aut explicari, utique non datur.
Sed Antecedens, vel proprio consensu
nostro, vera est. Ergo & Consequens,
 Habet argumentū allatum multas,
 ut loquuntur, visiones. Fundamen-
 tum primum meretur, examinari,
 num illud ab omni parte firmum sit
 ac probabile. Sed confestim se
 primo intuitu prodit vitium ejus
 primum, à quo reliqua fluunt
 & cetera. Verba illa, *distinctè & cla-*
rè concipere, singulare quidpiam in-
 volvunt; Sc. intendunt, quòd In-
 tellectus sit rerum mensura. Ita
 enim quidam loquitur sectarius:
Nos statuimus & sentimus Intellectum
& cogitationem nostram solam rerum
cognoscibilem in Physica normam esse.
 Hinc statim conclusionem talem
 ac regulam ducunt: *Quis ego*
clarè & distinctè rem aliquam per-
cipio, propterea etiam ita se habet.
 Hic si verus est Canon nulli-
 bi rectè applicatus fallat, Atqui
 subsumeret quis: Purgatorium
 cla-

Tatting,

Clav.

Phil.

Nat.

Cap. 1.

quæst: 31

clare ac distinctè comprehendit intellectus, cum id scriptis ac literis exponunt Pontificii; Ergo sic se habet. Sequelam talem qui non approbant, distinguunt inter species compositas & simplices: has quidem asserunt esse in Intellectu, & ob id rectè cognosci; illas verò non item, hinc nec rectè intelligi. Atque ex speciebus compositis esse Purgatorium, utpote in quo plura sunt consideranda, nempe locus, forma, adiuncta, homines, & id genus alia, unde neque accuratè Intellectui proportionari ajunt. Verum ex illorum hypothesis si loquendum, ob quam causam & quo jure ampliori simplices species præ compositis intellectui inerunt? Et quæ tum erit ipsis compositarum specierum norma? nam & eæ cognoscuntur. Responsio sanè pro illis quæ satisfaciet non liquet. Contrarium profectò verum est. Cum enim

enim Bellarminus Lib: 2, de Purg.
Tomo I. Cap. 6. 10. 11. purgatori-
um statuit esse sub terrâ, inferno
damnatorum vicinum: Poenam
esse ibi carentiam visionis Dei,
ignemque corporeum; bene mihi
formo ejus conceptum, quasi ex-
isteret, nihil obstante eo, quòd
species ejus sit composita. Ap-
paret ita doctrinæ hujus veritas
quomodo nullâ sui parte firma
sit, sed undiquaque fallax ac ruino-
sa, partusque monstrofi fœcun-
dissima? *ex meos* converto
hanc regulam, ut amplius palàm
fiat, quid contineat. Quia ego
distinctè & clarè non percipio
hanc vel illam rem, utique non
existit. Adverte jam, de divinis
rebus quid fiet, factâ applicatione.
Hoc sanè sponte quâdam fluit: si
res aliqua est quia eam distinctè
& clarè concipio, utique non
est, si eam distinctè & clarè non
concipio.

Tb. VI.

Occurrit præterea dispicienda allati argumenti propositio Major utrum benè cohæreat, & an sequatur ex antecedenti ea consequentia. Formam, quia non clarè cognoscitur, dari negant. At quid amplius de Materia norunt? cur eâdem ratione illam non vellicant? Quod illam extensam dicunt, nihil est, quia, ejus essentia extensio non est, cum ea sit Quantitatis, quicquid hic ogganniant Novatores. Jam si hâc extensione, quâ circumvestitur nostrisq; se offert sensibus Materia, exueretur tantum per mentis operationem, ut amplius percipi non posset, an eò minus postmodum esset materia? Misere philosopharetur, qui inficias iret, quemadmodum olim hanc eandem rem solidè ex more suo, discussit in quodam Collegio, nunc inter Cœlites beatus, excell: Dn. Doct̃or Martinus Brunnerus, quondam Theologus Ubsaliensis

liensis longè celeberrimus, ejus
cælestem animam Cœlestis Provi-
dentia, corporis ergastulo præma-
turè liberatam, in cœli transtulit
æterna domicilia. Licebit etiam
huc bonâ cum lectoris veniâ tran-
scribere nonnulla, quæ laudatq̃ Do-
ctor de eâdem re contulit ad Dispu-
tationem quandâ: verba ejus, post-
quâ in aliquibus quæ præcedunt se
Cartesianis opposuisset, ita habent:
*Et quid multis? in promptu est exemplum
Cartesianis domesticum. Materia illa
cælestis subtilior, quæ in illorum Philoso-
phia est puppis est prova est, si à nobis ne-
gatur, recurrent ad ejus operationes est ef-
fecta. Si hanc probationem non admit-
tamus, jubeamusq̃ eos de illa à priori lo-
qui, vix illi quidquam adferre poterunt,
cui simile nos de forma non proferemus.
Nam si extensam dicent, dicemus nos
formam activam esse, est extensio com-
munem tantum dat materia notionem,
non repræsental propriam istius materia
naturam. Si alia de hujus materia es-*

sentia dici postulabimus, quæ negari à nobis jure non possint, eò, ni fallor, tandem devenietur, ut dicturi sint se ista plura ignorare. Neq; tamen volent suam istam ignorantiam isti suæ materie fraudi esse, quò minus in rerum natura esse existimetur. Quin & Cartesius ipse expressè docet aliquid in rerum natura esse, etsi modus ejus & rationem exactè non capiamus. vid. pr. phil. 2. § 34 35. utatur hic eadem æquitate. Hucusq; ille Qui igitur fit, quòd quemadmodum materiam metimur ac æstimamus ex conjunctâ sibi extensione, eodem jure non liceat Formam à suis operationibus, ut certissimis præsentia suæ indicibus, dijudicare? Anne nulla omninò cognitio dabitur à posteriori? Neminem sanè crederem operæ pretium facturum si, quando & mior non caperet, statim sine examine ulteriori & òm negare constitueret. Quod si suaveolentiam quandam, miris modis gratiâ suâ nares meas titillantem, in domo aliquâ persentiscerem, diceremq;

remq; ob id, vel herbam quampiam,
aut olentissimam rem aliam in do-
mo adesse, quis me jure reprehen-
deret?

Tb. VII.

Instar omnium sit, historia illa Lib. 7.
Sennerto, in Epitome Historiæ Na Cap. 10.
ruralis notata de Basilisco. Contig-
it Warsoviæ, ut is refert, duos in-
fantulos, qui pro ætatis more cessa-
tionis impatientes, ut ludicrâ exer-
citatione temporis rædium falle-
rent, tum verò in latebras alter ab
alterius conspectu aufugeret, in de-
solatam quandam cellam, sed oc-
cultam, se conferre, quod ut fa-
ctum est, mortui in terram concidi-
dere. Cumq; hos infantes ancilla
quædam parentum, seu jussu, seu
rogatu, quæteret, atq; hunc spe-
cum subterraneum, quem fortè a-
nimadvertit, ejus rei gratia intra-
ret, eodem tristi casu est ablata. Ad
hoc grave ac ingratum spectacu-
lum accersitus Archiater quidam

regius judicavit in defossâ illâ ter-
râ, veneni præsentissimi serpentem
stabulari, cujus vel halitus, vel visus
solum, esset nefandæ causa stragis.
Hoc ut exploraret, descendit in cel-
lam personatus quidam vir, & spe-
culis a versis circumquaq; munitus,
quod bis quidem præstitit, ut ex
pacto, vitæ supplicium, quoniam ex
facinorosis erat, hoc modo effuge-
ret. Tertiâ tandem vice ardenti-
bus instructus facibus, quæsitum
reperit ac refert monstrum, nem-
pe basiliscum. Quod si ultimò, ut
primum, & deinceps, irrito labore
coactus fuisset recedere, an eò mi-
nus vera locutio fuisset Archiatri?
Aliud sanè docuit eventus. Pari-
ratione iniquissimum judico, qui
me ut errantem suggillat, dum for-
mas substantiales, ex variis in rerum
naturâ operationibus, adstruere al-
laboro, utut cognitio earum, quâ
propriam essentiam, sit longè ab-
strusissima. Adeoq; concludo, quod
licet incognitæ sint formarum sub-
stan-

stantialium essentialium, non tamen i-
deo neganda. Satius enim est cre-
dere, has dari in corporibus, secun-
dum uniuscujusq; capacitatem ac
indigentiam, quam horrenda quæ-
vis comminisci, ad disturbanda
magis obscurandaq; naturæ arca-
na: qualia sunt motus ii, quos vor-
ticum instar globulos & materias
illas coelestes, quæ sunt primi ac se-
cundi elementi, interdum etiam
striatæ, nescio quibus gyris ac cir-
cellis pulsibusq;, efficere fingunt ac
somniaut, tam solerti quidem com-
mento, ut illud, nè subtilissimis qui-
dem Philosophis aliis, unquam po-
tuerit venire in mentem. Verè
adeo de illis dici potest quod alicu-
bi signavit Sperlingius. Horridè
loquuntur, & horridè sentiunt.

Tb. VIII.

Atq; his altius consideratis, nec
istam moramur objectionem, quæ
etiam ad evertendas formas, ab ea-
rum ignoratione producit, sub

hâc formâ: Si darentur formæ substantiales, essent vel extensa vel intellectuales seu cogitativa substantia. Sed nec intellectuales sunt, nec extensa. Ergo non dantur formæ substantiales. Quâvis enim rei ipsius intima essentia ignoretur, ea tamen ideo nequaquam inficianda, quippe quòd eâ ratione infinitæ propemodum res, quæ in natura observantur, quasi non essent vel fierent, damnari deberent. Persvasi etiam mihi, quodam veritatis haud dubiè æstro ductus, multum præstare interdum, eruditæ se ignorantia symbolo tueri in re obscurâ, quàm contra eandem, misellas quasdam & ineptas rationum edferre formulas, easque verbis, ut ait Comicus, ornare, hoc est, hyperbolicis jactare laudibus.

Th. XI.

Hæc de obiectione illâ in genere. Breviter etiam interiora ejus pervidenda. Et quamquam Achillæum hoc suis Patronis videatur

deatur argumentum, adeo ut insolubile illud saluent, miror tamen eos, qui cæteris volunt haberi in omnibus perspicaciores, in hoc voluisse tam seriò ac solidè triumphare. Error hic primus est, nec levis, in argumentatione propositâ, quod crudè petat principium propositionis confirmatio, quæ statuit non dari medium, inter substantias extensas & intellectuales; hoc namque jam queritur, utrum detur substantia, quæ media sit inter materiam & spiritua-lem essentiam.

Tb. X.

Deinde, quod concernit illud Medium non posse dari ideo inter materiam & naturam spiritua-lem, quia oppositio inter illa intercedat contraria; firmo nequaquã sufful-tum est iudicium, cum nulla hic sint oppositionis contrariæ vestigia, quod, si placuerit accuratius intue-ri, absque difficultate possis anim-

advertere. Quippe nec termini ipsi, extensum & cogitans, hic ita sunt contrarii, ut medium non admittant; quandoquidem Deus Maximus, ut absque repugnantia talem mediam naturam creare potuit, ita eam quoque actu creavit, & in naturâ posuit, sicut id ostendunt rationes in superioribus, pro Forma adductæ. Illud quoque non planè prætereundum, posse has Formas etiam dici extensas, nempe si cautionem, qua plerumque opus est, adhibueris. Duplici significatione aliquid dicitur extensum, extensione, ut Scholæ loqui amant, vel entitativâ, vel quantitativâ; aut, quod idem est, extensione molis & quantitatis, seu præsentia. Propter hanc præsentia extensionem, Forma dici potest extensa, *per eam enim res unâ simul adest pluribus spatii partibus.* Cum alterâ illâ extensione Formæ stare non possunt, *cum ea corpoream naturam & quantam*

*inferat, quæ circumscriptivè spatio
adsit.*

Th. XI.

Nunc si ex occasione specialius
definiendæ, brutorum & rerum
inanimatarum aliarum formæ, ad-
firmo eas mediam obtinere natu-
ram inter spiritus, accepto voca-
bulo in significatione propriâ, &
materiam, ita ut à naturâ cogita-
tivæ seu intellectualis substantiæ
tam propè absint, quàm habent
cum illâ in operationibus & pro-
prietatibus suis congruentiam, hoc
est; differunt ab eâ per intelle-
ctum & voluntatem, quorum ni-
hil in se continent. Conveniunt
ergo cum Spiritu, quod, non se-
cus quàm ille, per extensionem
præsentiaæ adsint suis corporibus,
eaque informant ac penetrent;
quo etiam, ut discrimine mani-
festissimo, discernuntur à materiâ,
cujus indoli talis informatio ac
penetratio penitus repugnat.

Imò, nisi medium hoc foret rerum materialium & immaterialium, vacui absurdum quoque in formis admitteretur. Patent ista expendenti altius angelicæ naturæ rationem, quomodo & ipsa infinitis parasangis divinâ naturâ inferior, animâ quoque humanâ superior, quasi medium quid inter has spirituales essentias insinuat.

Th. XII.

Nescunt porro tricas adversarii ut, quod volunt quo jure quaque injuriâ obtineant. Insurgunt ita: *Quicquid in alio existit dependenter, est Accidens. Atqui omnes Formæ materiales in materiâ existunt dependenter. Ergo Formæ sunt Accidentia.* Sed frustra hæc tela vibrant, tam remisso arcus nervo. Oportuit, enim illos, non quamvis inexistentiam, (liceat jam his Scholasticis uti terminis) quæ substantiis quoque competit, confundere cum inhaerentiâ tali, quâ unum in hæ.

inhæret alteri, ut Subjecto, ac-
 cidentibusque est domestica, atque
 ex errore tali substantiam facere
 accidens. Illa namque ratio exi-
 stendi in aliquo, diversa est ab
 ἐνυπόθεσι accidentium, propter
 defectum requisitorum. Est, verò
 Forma in Materiâ περιχωρητικῶς,
 quòd substantiæ non repugnat,
 ut hoc affirmat Celeb. Dn. Flachf.
 Ad hæc notandum, cum depen-
 denter aliquid in alio existere di-
 citur, illud explicari modo non
 uno. Quia accipitur primò pro-
 priè idq; , vel de dependentiâ effe-
 ctivâ, quomodo creaturæ depen-
 dent à Deo : vel de dependentia
 subjectiva, secundū quam acciden-
 tiâ à subjectis suis dependent.
 Secundò generaliter & impropriè,
 pro quâvis dependentiâ, quâ u-
 num ab alio quocunq; modo de-
 pendet, sicut pisces ab aquâ, aves
 ab aere, & quævis res locata à suo
 loco. Atque non aliis, sed ultimo
 modo, impropriè sc. Formam à

Colleg.
 Logic.
 Proem.
 cap. 4.
 Sect. 1.

materia dependere concedimus. His prælibatis, respondendum ad propositionem majorem, per eisdem negationem, quod eadem in propositâ suâ amplitudine non procedat, demonstratum enim, non omnem inexistenciam promiscuè accidentis inferre rationem, sed in hærentiam eam, quæ de re aliquâ, per debita requisita probatur; qualis nulla ratione Formis substantialibus attribui potest. Iam si ita limitatur propositio Major. Quicquid in alio, ut subiecto inhærentiæ, per dependentiam propriè acceptâ, existit, illud est accidens, est probanda minor. Quod qui præstiterit, magnus nobis censebitur Apollo. Addo hoc. Si verba illa, dependenter existere in materiâ, aliquod occultum contineant virus, quòd forma educatur è potentiâ materiæ, vel simile quid, tum ea penitus, sub hac significatione, *de forma substantiali* negamus. Nec quidem omninò
pro.

probabile nobis id, si, quod vulgò fieri solet, subinnuant Formam dependere à materiâ in fieri esse & operari. Diversum sanè, de existentiâ præcipuè, evincere videntur rationes, hoc in negotio quæ solent adduci.

XIII.

Minatur adhuc conflictum objectio sequens, quam nobis ex Bassone & Gorlæo Cartesiana scholæ Doctore, suppeditat Henricus Kipping. *Formæ substantiales corporum naturalium generantur. Formæ materiales non generantur. Ergo non substantiales sunt.* Nititur ea falsâ hypothese, quasi concessum esset Formas omnes quæ ita dicuntur materiales, non generari; quod quàm longissimè abest à vero. Verè enim Generatio, quæ successit creationi, inter res naturales viget, earumque species conservat, atque ab interitu vindicat: unde Epicuro, jam suo
tem-

Instit.
Phys.
lib. I.
cap. 4.

tempore, semen dictum ψυχῆς
καὶ σώματι ὁ ἀπόσπασμα: Anima &
Corporis excerptum fragmentum,
Evincunt docentque hoc idem
rationes in contrarium allatæ, ac
subnexæ. 1. Si res naturales sibi
simile generant, utique non so-
lum materiam sed & Formam gi-
gnunt. Atqui Antecedens apud
omnes est in confesso; ergo nec
consequens in dubium revocari
debet, quòd cum Antecedens si-
bi constare non possit, 2. Gene-
ratio est conservatio specierum.
Solius materiæ propagatio non est
conservatio specierum. Ergo,
præter Materiæ propagationem
requiritur illa etiam Formæ; ut
vera habeatur generatio, & per
eam specierum conservatio. 3.
Nisi Forma æquè generetur ac
Materia, non esset generans cum
generato ejusdem speciei, non ha-
beret enim generatum id, quod
generans, formam scilicet, quia
sola materia generata esset. At
fal-

fallum est consequens, quod non
sint ejusdem speciei, Ergo & Ante-
cedens. Vel ita : Si generans
non generat tam formam quam
materiam, non est ejusdem speci-
ei cum generato. Atqui est ejus-
dem speciei cum generato : Ergo
generat tam formam quam ma-
teriam. Quibus si evincitur ge-
nerari quoque formas, ceu de eâ
re non dubitamus, non minus in-
fimum abit Adversariorum no-
vissimè prolatum argumentum,
quàm cœtera antecedentia. In
summâ ergo, de formarum gene-
ratione, pronunciamus, cum Da-
diele Sennerto, qui, ceu cœtera sua
dogmata mirâ & industria & feli-
citate adornavit, hic quoque cla-
rè mentem suam exprimit dicens :
*Hoc omnibus Formis commune est (et si
aliis nobiliori, aliis inferiori gradu) ut
sint sui multiplicativa, incorporea, nul-
lam ex se habeant dimensionem, vel
quantitatem, neque ex suâ naturâ occu-
pent, sed repleant.*

Epitom.
Histor.
Natur.
lib. 1.
cap. 3.

Th. XIV.

Observamus ultimò, hoc loco quasi Colophonem adducturi, instantiam Cartesii, qui unà cum complicibus suis, nimium quantum, in aberranti hæc de formis sententiâ, sibi placuit. Affirmavit is, quod hodièque ejus faciunt alumni, operationes brutorum animalium, plantarum item virtutes, & cæterarum rerum naturalium dotes alias, commodè accessi à partium suarum omnium notabili & accuratâ conformatione, perque illam perfici, non secus atque horologia per artificiosam organorum cunctorum dispositionem, & inde resultantem justam figuram, debitum motum, legitimum situm, suorum munium obeunt vices. Argumentum hoc robustum ac ponderosum illis habetur, in quo sperant se invenisse quod ad oculum demonstrare queat, in *motu*
aliis

aliisq; illis recensitis formam consistere. Unde reperias paucos illorum, qui hęc non utantur illustratione. At quod sibi hic frustra gaudeant, solisque nitantur imaginationibus & opinionibus, ex dicendis palam fiet. Mibi hęc illorum ratio ita illis ipsis obesse videtur, ut ex eadem adversus Authores suos credam exstrui posse argumentum haud invalidum. Insinuant equidem, idque non malè, cum motu, situ, & concinnâ illâ partium constructione, horologiorum effici ac expediri opera. Quid autem? hic nexus partium in hoc automate, à se ipso ne est? propriane etiam ope subsistit? Neutrum, nisi absurdè, affirmabitur. Ut enim, dum fieret, opus fuit Authore; ita ut duret, opus est Rectore, seu Formâ adistente. Jam si in artificiosi corporis, tam productione, quàm sustentatione, requiritur aliquid, tanquam Formâ

E
ma;

ma; nonne jure multò sanè majori, res naturales habebunt Formam suam propriam ac internam, quæ adsit generandis, & præsit generatis, inque iis quando opus est, transeat in partes ~~esse~~ efficien-
tis. Ita profecto statuendum: secus in generatione, ubi de ortu Motus, Figuræ, &c. quæsitum fuerit, in inextricabiles te præcipitabis errores & difficultates, ut patuit supra.

Th. XV.

Nisi hæc satis videntur ad rem probandam conferre roboris, ut ex intimis ipsius Naturæ recessibus, veritatis hic eruamus fundamenta, mirabilium in animalibus operationum, utpote solertiæ ac sagacitatis eorum & incredibilium virtutum aliarum paulisper immoremur contemplationi. Memorabile imprimis est illud apud Plutarchum de Ichneumone hoc modo traditum: *Ichneumonem audivistis cer.*

De
Comp.
Anim.

te ni-

tè nihilofecius ac gravis armatura mi-
litem se armare ad prælium, adeo cor-
pus crasso limo adorturus crocodilium
loricat ac vestit. Minus fortè erit
hoc credibile, quia peregrinum.
Cuius hirundinis nidum sibi flu-
gentis, obvia est curiosæ industria,
quam ita idem depingit Plutar-
chus: Hirundinum ante facturam ap-
paratus videmus, quàm probè ex soli-
dis festucis fundamenta jaciant, mox
allinant leviores: ac si luti glutem de-
siderare sentiant nidum, ad lacum vel
mare advolantes, summis alis ita strin-
gunt ea ut humescant tantum non de-
graventur liquore, correptoque ita pul-
vere illinunt & constringunt laxa &
diffluentia. Figuram operis non angulis
vel anfractibus, sed æquabilem, quate-
nus fieri potest & globosam efficiunt. Est
enim ea & firmitior & capacior, resistitq;
foris insidantium animantium conatibus.
Grave prorsus etiam illud est nec
admiratione caret, quod de grui-
bus signavit, quomodo dum in-

crebrescit ventus, in triquetrum contrahunt volatum ac mucrone auram scindunt, licet tranquillo celo exporrecta agminis fronte & lunato globi sinu per aera ferantur. Et ipse propriis oculis vidi catellum qui ad jussum Domini sui supplex ad genua ejus accessit, eaque ulnis suis amplexatus, & ad ipsius nutum solum intentus, nunc hilarem se praebebat, interdum subtristis visus est, aliquando curvus, nonnunquam erectus incessit, quodque mireris, varios pro varietate imperantis exprimere affectus non ignorabat. Haec & infinita alia ejusmodi tam in Gryllo quam nominato opusculo citati Auctoris relata, ut & aliis naturae contemplatoribus descripta, si quis per conformationem illam partium demonstrare allaboret, aut vehementer fallor, aut operam hic frustra sumet. Explicet certe dispositionem illam omni
arte

arte, fingat motum qui modo
dicibili & indicibili peragatur,
quique aut sursum vel deorsum,
antrorsum retrorsumve feratur,
idem faciet nec unquam inde
istam operationum vim & effica-
ciam eliciet.

Th. XVI.

De cætero notamus circa hoc
momentum enucleandum, quo-
modo, quæ accuratis limitibus di-
stinguenda fuissent, insulsâ quâ-
dam ratione, & μάλα φορτικῶς con-
fusa sint. Nempè, ut obtinean-
tur placita animo, miscentur sum-
ma imis, inconvenientibus ob-
scurantur ardua. Hic quoque in-
congruè exemplum, ad illustran-
dam rem naturalem, ex artifici-
alium classe desumitur; inter quæ
quanta sit differentia, nemo igno-
rabit, paulò peritior qui est rerum.
Metuo verò, nè mihi ita disse-
renti oggeratur illud πολυθρύλλητον
E 3 quod

quod *naturam imitetur ars*, sicut memini me alicubi, in negotio haud absimili, tale problema notasse. Si fortè quis fuerit, simile quidpiam qui contra nos meditetur aut moliatur, ei svademus velit revocare sibi in mentem, imitari quidem artem naturam, aliùs autem non ascendere, ut planè idem aut æquale possit producere. Imitantur equidem Artifices, per statuas & imagines, hominum corpora, figuras & species; veros tamen homines nequicquam formare tentabunt. Sic manebit verissimum; *Ars potens, Natura potentior, Deus potentissimus*. Et relinquit post se Artem Natura, tanto quidem intervallo, ut, ubi vivum ipsa producit, non nisi mortuum quoddam simulacrum queat fabricare Ars. Quod ut memoria teneant ii imprimis optandum, qui nullum evidens discrimen statuendum inter

ter naturalia & artificialia, magis
liberè quàm solidè pronunciant.
Nam illud afferēte Comico, adpri-
mè in vitâ utile est *ut ne quid nimis.*

Th. XVII.

Tandem, quoniam tantum
Motui, cæterisque sæpius nomi-
natis modis (hoc namque generali
illa appellant nomine sui Autho-
res) tribui videmus, nostram de
iis in universum omnibus, sub-
jicimus sententiam ac judicium.
Censemus quidem, in naturalibus
rebus earumque operationibus,
omnino adesse oportere eadem,
quemadmodum etiam adsunt, sed
ut conditiones, non ut causas.
Pronus, oportet spectet equus, si
quatuor incedet pedibus. Mo-
vebuntur in cœli amplitudine or-
dinatiùs Stellarum exercitus, si
definita unius cujusque naturæ iti-
nerum perficient spatia. Si miles
depugnabit agiliùs, justam neces-
sum est consecutus sit magnitu-

dinem. Sed per hunc *Motum*,
talem *Figuram*, eam *Magnitudinem*,
operatur natura, ut certas & ne-
cessarias condiciones. ipsa verò
nequaquam sunt causæ. Alioquin
si sufficerent illa, dicerem omnia,
quæ sunt ejusdem magnitudinis
& figuræ; habentque eundem
motum, & situm; eandem etiam
sequi vim & efficaciam. Vellem
autem ego, eorum damno ac ma-
lo, experiri, utrum non graviùs
ferreo, quam ligneo, aut plumbeo
vulnerarentur gladio, licet quoad
omnia, *Figuram*, *Magnitudinem*
&c. essent similia, motuque pari
agitarentur. Mallem profectò,
ubi hoc experimentum instituere-
tur, spectator esse, quàm certator.

XIII.

Manet igitur, Manebitque sem-
per, ut certissimum, non *Motum*,
non *Quietem*, *Magnitudinem*,
Figuram, aut *Situm*, aut quicquid
acci-

accidentium unquam nominari potest, rerum physicarum absol- vere Formam. Quia erit illa cer- rum ac distinctum à materia sub- stantiale principium, idque intrin- secum, quod per sua accidentia, quorum est fulcrum, aliàs in arcano- rum abyssu latitans, sui nobis exhi- bet indicia. Substantia, inquam, est illa Forma à nobis quæ sita, inven- ta, definita, confirmata, & à mul- tis multorum telis defensa, cujus beneficio rerum omnium gene- ratio & propagatio promovetur, quâ propagatorum sunt, vivunt & vegetantur agmina. Ab eâ cun- cta nobilitatis suæ sortiuntur de- bitos gradus, dependent essentia- rum ordines. Huic omnium ope- rationum adscribendus vigor & potentia. Hæc notarum vestigia cunctis imprimit corporibus, or- ganorum præest in iis fabricæ, o- mnis harmoniæ ac splendoris au- thor. Hic fons, hoc principium

est movendi, quod tam prudenter & potenter regit, & moderatur, & movet id corpus, cui est præpositum. Adeo, si quid subtile ac venustum, sublime ac excelsum, admirabile & artificiosum, denique si quid splendidum atque gloriosum, in rerum efflorescit naturâ, illud omne liberali satis & largo proventu, ex fœcundissimo illo formarum propullulat agro.

Tb. XIX.

Hæc de formis substantialibus hæc vice notare allibuit, quæ quàm non sufficiant haud ignoro, idemq; lubens fateor. Fortè tamen eò minùs non excusabunt hunc fœtum immaturum, ea quæ sunt adducta, quia immensum est quod tranandum fuit mare, campusque peragrandus amplissimus, sed non peræque planissimus, adeo ut eos quoque, quorum ingenia solidissimâ

simâ sunt subacta doctrinâ, dum i-
ter hâc moluntur, bonâ fide fatiget.
Sed nec consilium mihi fuit, sin-
gula in hoc argumenti genere
pleniùs discutere. Id enim ut la-
boris fuisset infiniti, ita à me cu-
jus studia nusquam excreverant,
non expectari, nedum præstari
potuisset. Primarium erat pro-
positum, attentare solum, an illa
Cartesianorum, de quibus tam
multa & mirâ jactant, dogmata
essent tanti ponderis in omnibus,
quanti ab iis esse feruntur; quod
utrum pacto exsecutus sim aliquo
æquis æquorum permitto judiciis.
Hoc tamen ingenuè & absque
dubitatione affirmo, didicisse
me in hac oppositarum circa for-
mas sententiarum collatione, licet
id minus fortè feliciter in hac o-
pella demonstraverim, non esse
adeo indigna illa & inepta, quæ
pro Formæ Substantialis probatio-
ne solent adferri, ut eadem, quan-
do-

docunque sic fert occasio, false
rident, vanaque exsibilant, philo-
sophiæ novæ Alumni. Certè si
in prærogativæ contentionem
cum illorum rationibus venire de-
beant, palmam iis, nec dubio mar-
te, præreptura hæc, qui sobrio &
integro omnia expendit iudicio,
apertè pronuntiabit. Ego vero
qui quò destinavi perveni, & nunc
& in sæpiterna secula inge-
minabo:

Sit nomen Domini benedictum!

Ad Eos,

Qui veteri Philosophiâ insuper
habitâ novam commenti sunt,

ELEGIA.

I Caris nomen fastus dedit Icarus undis
Caco; dum pennis, perbene fictilibus,
Heu! multum fissus: Phaëton quoque casibus
auctus,

Luxurians tantis quod nimis usus equis.
Curribus indomitum sic turbant spreto parentis
Dogmata; nè intactum vel scelus esse queat.
Auctori nunquam prestulta superbia prodest,
Nam redit in causam, dilaceratque suam.
Scilicet ut Dominum, duris impulsa lapillis,
Alte tela petunt, acrius atque nocent:
Sic ubi mens aliena ferit, sua laudat & effert.
Imminet ex factis mox curvulata lues.
Ergo cum mordens doctrinam temnis a vitam,
Et tibi sola places, Cartesiana cohors;
Corruis ipsa tuis facilis tot motibus, ipsa
Corruis, ac praefers nomina vana satis.
Fervida Te Pallas castigat, ridet Aboa,
Quae nunc sermones ponderat arte tuos.

Sis

Sic revocat veterem, qua olim benè culta, Mi-
nervam,

Desertam faciunt quam tua principia.
Hoc quia nunc praestat frater mihi sanguine
iunctus,

Hunc diuturna velint vivere fata, precor!
Commoda multa feret patria, non omina
fallent,

Ingenio cunctis gaudia vera dabit.

Præsentis exercitii pereximio & in-
genioso Authori sanguine pro-
ximus, gratulabundus adposuit

J. LUDIV.

Nῦν ὑμῶν θεράπονται λιγυφθόγγοις τε Απόλλων
Ἄδελφ' αὐλίσκοις, ὧ κλεί' ἢ τ' Ἐρατώ;
φόρμιγγ' αὐθιμάτην γλυκερὸν μέλος, ὡς το
πάρου περ,

φθέγγουσι δ', ὅππῃ' ἀκῆσ' ἰμερόεσσιν ὄπαι,
ὅς γ' ἀρετὴν τὸ ἄειθ' ἴλον ἐν ἀνθρώποισιν ἄεισον
ἠγάθει, κλέος ἧς ἔπῃ' ὀλέσθαι ἔα.

Καὶ εἰ Φάυλων γλῶσσι αἰὲ Φιλοκέρτομος εἴη,
ΜΑΛΘΑΚΑ ΚΩΤΥΛΛΩΝ ΕΞΑΠΑ-
ΤΑΝ Τ' ΕΘΕΛΩΝ,

Κείνος

Κείνος ὁμως μ' ἀδαῆς, γνώμην ἔχει ἔκπεδον αἰεὶ.
Λιμφ' ἀρετῆ τρέβων, ὧ μ' ἀμέλησα μέλει.
Οὐ πολλὰς ΔΑΒΪΔ δύναμαι διζήμενος εὐρεῖν,
Οἷσις' ὁμοίη σοι ἄδολος ἔντι νόθῳ.

Τίς δ' ἴσον με φιλεῖ σὺν ὡς καθαρὸν θέμενος νῦν,
Πρόθυμος εἰν' ἀγαθῶν ἤ τε κακῶν μετέχων.
ΜΗΓΕ ΠΑΡΑ ΚΡΗΤΗΡΣΙ ΛΟΓΟΙΣΙ

ΕΜΗΝ ΦΡΕΝΑ ΤΕΡΠΕΙΣ,

Σεόθεν ἐνὶ ψυχῇ δέλιον ἔδεν ἐνι.

Ἄντι κασιγνήτε γνώσκεις μ' εἰ γε τί δεινόν
ἔγκύρση, σέο πλὴν ὄψομαι εἴτ' ὀλίγας.

Εὐ δὲ ἔχοντ' ἐμῶ πολλοὶ γίγνοιναι ἐταῖροι
Κιβδηλα ὀργῇ συνθέμενοι Φιλίην.

Φθηγόμεντ' ἰσπικῆς καὶ πεπνυμέντ' ἔσσι
Ἄχθος τ' ἐπέλειαι τιν χαλεπὸν γὰ σγᾶν.

Ὅποτε κατίλοις γλώσση θύραι ἐκ ἰσπικεῖνται
Ἀρμεδία, λήθειαι μιν σὺ κα πάντα δοκῆς.

Νῦν δὲ ἐμὴν φίλον ἦτορ ἀγάλλεται, γυνώ' ἀγαπητῆ
Ὅτ' ἔσσι συζητεῖν εὐ πᾶσι τῆς φυσικῆς

μορφῆς, τῶν δ' ἠκίσει σὺ ἔσσαι ἐπτε μορφῆς,
ἔνομα ἀφ' ἑστῶν ἀλλ', ὄφρα σε μοῖρα λάβῃ.

Σχήσεις: ἔδὲ θανάτων ἀπολαῖς κλέος, ἔδρα γλήσεις,
εἰ κ' ἐρατὸν λείψεις ἡελίοιο φάθῳ.

Ita prolixum animum & pietatem verè
germanam ΔΑΥΙΔΙ suo con-
testari voluit

ISAAC Philoſoph.

In

Disputationem De FORMA SUBSTANTIALI,

Doctissimi Viri Juvenis

DN. DAVIDIS *Q B M D*
Philosophiæ Candidati, Fautoris
ac Amici Conjunctissimi.

ALtius ascendit volucrum vix ulla per
auras,

Quàm Jovis, ungv^s potens, aëra pulsat avis.
Implumes dorso pullos educit in altum,
Discant quo nidos evolitare suos.

Pulpita sic magni dum scandis sacra Lycæi,
Elevat ingenium Pallas amica tuum;
Ingeniū vegetumq; aquilis velut æquiparatur,
Abdita naturæ pandere quando studes.

Detegis, en! doctè Cartelī dogmata falsa;
Dogmata, quæ sani non docuere libri
Virtus in magnis splendet, quam gloria summa
Consequitur: vel eam non sine laude ferēs.

Aonios, Salve mystas decus inter amandum!
Salve, Fenorum portio clara Soli!

Jam tibi Pierides studiorum præmia Musæ
Decernunt; merito gratulor illa tibi!

Dab. Ab. ipsis Nonis

Martij, Anno partæ

Salutis 1681.

MAGNUS *Green*

M. F. Nyl.